

Innspill fra Ekspertgruppen for samfunnsøkonomisk vurderinger av smitteverntiltak

Avvikling av isolasjonsplikt og belastende smitteverntiltak

Ekspertgruppen anbefaler avvikling av isolasjonsplikten. Det vil gi en betydelig reduksjon i covid-relatert sykefravær, og minske den samfunnsmessige belastningen ved pandemien. Andre belastende smitteverntiltak bør også avvikles.

Smittespredningen i Norge er sterk. Folkehelseinstituttet skriver i sin siste risikovurdering at vinterbølgen vil smitte tre-fire millioner mennesker og at rundt en halv million kan smittes i de verste ukene.

Smitteverntiltak kan begrense smittespredningen, men virkningen av dette er først og fremst en forsinkelse av når man blir smittet. Smitteverntiltak vil redusere bølgetoppen og forlenge bølgen, men ifølge FHIs risikovurdering i liten grad redusere antall smittede til sammen.

De viktigste argumentene for å redusere bølgetoppen har vært hensyn til kapasiteten i helsevesenet og belastningen ved høyt sykefravær. Men disse argumentene er av mindre betydning nå.

- Erfaringene så langt og modelleringer fra FHI tyder på at kapasiteten i helsevesenet ikke vil bli overbelastet. FHI skriver i sin risikovurdering at sykehusene aldri vil ha flere enn tusen samtidig innlagt totalt, og heller ikke flere enn hundre pasienter samtidig på respirator.
- Belastningen ved høyt sykefravær skyldes i stor grad regelverket for isolasjon, som innebærer at smittede personer må være isolert i langt større omfang enn sykdommen i seg selv tilsier. Beregninger fra FHI tyder på at oppheving av regler for isolasjon vil fjerne nesten halvparten av det covid-19-relaterte sykefraværet. Selv om fjerning av isolasjonsregler vil føre til noe mer smittespredning, og flere syke på samme tid, vil totaleffekten være en betydelig reduksjon i sykefraværet. Det blir også betydelig kortere varighet av det høye sykefraværet, siden smittebølgen er mer kortvarig.

Den sterke smittespredningen innebærer en risiko og belastning for de grupper som har større helsemessig risiko ved å bli smittet. Men selv om en større bølgetopp i seg selv gir større risiko, vil kortere varighet av bølgen være gunstig for disse gruppene. Kortere varighet av bølgen vil innebære at utsatte grupper får en kortere periode der de må være særlig forsiktige. Uavhengig av smitteverntiltak må utsatte grupper være forsiktige fremover.

Ekspertgruppen anbefaler at plikten til isolasjon avvikles. Nåværende regelverk bør erstattes av en anbefaling om å være hjemme hvis man er syk.

På arbeidsplasser med større behov for å begrense smitten anbefales at smittede er isolert hjemme i opptil fire dager. Arbeidsgivere må selv vurdere behovet for å begrense smitten og

gi retningslinjer for sine ansatte. Det juridiske ansvarsforholdet ved smitte i helse- og omsorgstjenestene bør avklares.

For barn bør nåværende regler for isolasjon erstattes av en anbefaling om at barn er hjemme når de er syke. Sykdommen sprer seg nå raskt mellom barn, og de blir i liten grad alvorlig syke. Regler om isolasjon gir fravær som innebærer ytterligere belastning for barna og deres foreldre.

Kraftige lettelser i regelverk for isolasjon vil gi en betydelig reduksjon i covid-19-relatert sykefravær, og dermed minske den samfunnsmessige belastningen ved pandemien.

Avvikling av belastende smitteverntiltak

Det er også sterke argumenter for å fjerne andre belastende smitteverntiltak nå. Det vil gi en høyere bølgetopp, men samtidig føre til at bølgen blir mer kortvarig. Som nevnt vil et høyt antall smittede neppe føre til et overbelastet helsevesen, og med reviderte regler for isolasjon vil det covid-19-relaterte fraværet begrenses. FHI skriver i siste risikovurdering at «det er ingen klare fordeler med å forskyve epidemien ut i tid.»

Det er flere argumenter for å fjerne belastende smitteverntiltak nå. Det viktigste er at tiltakene fortsatt innebærer en betydelig belastning, både økonomisk og velferdsmessig. Videreføring av belastende tiltak i en situasjon der nytten ved tiltakene er diskutabel, kan føre til at tillit og oppslutning om tiltakene kan svekkes i deler av befolkningen.

Det er også viktig å vise at tiltak blir avvirket når nytten av tiltakene er mindre. Dersom det brer seg en oppfatning om at tiltak alltid blir langvarige fordi det er vanskelig å oppheve dem, vil det kunne gi økt skepsis og motstand mot tiltak, som kan vanskeliggjøre politikken dersom man på ny kommer i en situasjon der det er stor usikkerhet om egenskapene til en ny virusvariant.

Det viktigste argumentet mot å fjerne belastende smitteverntiltak nå, er at det vil føre til noe flere smittede totalt. Det er fortsatt usikkerhet om langsiktige virkninger av covid-19. Men omikronvarianten gir mindre alvorlig sykdom enn deltavarianten, og det ser ikke ut til at dette argumentet er tilstrekkelig til å begrunne videreføring av belastende smitteverntiltak.

Ekspertgruppen anbefaler at belastende smitteverntiltak oppheves.

Referanser

FHIs risikovurdering 9. februar 2020.

FHI Covid-19 modelling team (2022). Modeling the impact of mandatory isolation on sick leave using individualbased. Notat 10. februar.